

УДК 341.6

Бігняк Олександр Валентинович,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародного і європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Постановка проблеми. Після підписання договору про асоціацію з ЄС Україна вкотре отримала шанс підтвердити свою приналежність до Європи, визнання та прийняття європейських цінностей та інституцій, однією з найважливіших поміж яких є приватне право, котре захист майнових і немайнових прав громадян ставить на перше місце.

Зміни до законодавства, зокрема, до Цивільного процесуального кодексу України стали практичним кроком на цьому шляху і тому після 15 грудня 2015 року перед національними українськими судами постало актуальне питання щодо застосування Європейської конвенції з прав людини та рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) як джерела права при вирішенні справ в суді. Саме тому на сьогоднішній день надзвичайно актуальним стало дослідження правотлумачної та правозастосовної практики Європейського суду з прав людини як своєрідного еталону в національній правозастосовній практиці при здійсненні судочинства [1, с. 199].

Стан дослідження теми. Найбільш детально захист права власності регламентується в регіональних міжнародно-правових актах, таких, зокрема, як Протокол 1 до Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. (далі – ЄКПЛ), Американська конвенція про права людини 1969 р., Африканська Хартія прав людини і народів 1981 року та ін. Наразі загально визнаним фактом є те, що Протокол 1 до ЄКПЛ серед інших міжнародних договорів являє собою найбільш ефективну модель захисту прав людини на регіональному (європейському) рівні.

Актуальність даної проблематики обумовлюється також збільшенням кількості звернень громадян України до Європейського Суду з прав людини в контексті захисту порушеного права власності, передбаченого ст. 1 Протоколу 1 до ЄКПЛ. Наразі суттєва кількість скарг українських громадян та юридичних осіб до ЄСПЛ стосуються, власне, порушення права власності на тимчасово окупованих територіях окремих районів Донецької та Луганської областей та території Автономної Республіки Крим і міста Севастополь. Членство України в Раді Європи обумовлює необхідність подальшої національної імплементації в вітчизняне законодавство і практику конвенційної норми щодо захисту права власності [2, с. 2]

Оскільки право власності та його захист разом з немайновими правами особи є стрижнем приватного права, відношення до цього питання з боку ЄСПЛ є дуже важливим.

Метою статті є науковий аналіз європейського суду з прав людини як інструменту захисту права власності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Право на захист власності викладено у ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: «Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства та на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права. Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійс-

нювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів або для забезпечення сплати податків чи інших зборів або штрафів» [3].

Аналізуючи практику Європейського суду у контексті Європейської конвенції, О.А. Мірошниченко робить висновок про те, що розуміння «власності», «майна» постійно розширюється. Цьому безумовно сприяє позиція Європейського суду, який постійно повторює, що «власність» у розумінні Конвенції та Протоколу до неї – це автономне явище, яке жодним чином не пов'язане із національним його розумінням та має тлумачення незалежне від національного. Як свідчить аналіз практики застосування ст. 1 Першого Протоколу Європейської конвенції до майна, крім рухомих і нерухомих речей, відносяться:

- позови про відшкодування збитків завнутрішнім законодавством;
- право на пенсію (якщо протягом якогось періоду робилися внески до пенсійного фонду або інші соціальні внески);
- акції компанії (пояснення Європейського суду у скаргах № 8588/79 та № 8589/79 «Бреїмлід і Мальстром проти Швеції»);
- господарські інтереси, пов'язані зуправлінням бізнесом, а також управління клієнтурою (ділова репутація, нематеріальні активи тощо) клієнти компанії (завдяки власній праці була створена клієнтська база компанії, яка є активом, відповідно є «майном» в сенсі ст. 1);
- законні розрахунки щодо настання певних обставин;
- рішення арбітражного органу в зв'язку зі спором.

Таким чином, концепція «майна» в сенсі ст. 1 Протоколу не означає виключно володіння речовими об'єктами. Так, окремі права інтереси, які складають активи, також можуть вважатися «речовими правами» [4, с. 372].

Отже, Конвенція в ст. 1 Першого протоколу, практично в єдиному приписі, що стосується майна, об'єднує всі права фізичної або юридичної особи, які містять у собі майнову цінність. На відміну від традиційного розуміння інституту права власності, характерного для України, як і в цілому для держав континентальної системи права, ЄСПЛ тлумачить поняття «майно» (possessions) набагато ширше й у контексті ст. 1 Першого протоколу під «майном» розуміє не тільки «наявне майно» (existing possessions), але й цілу низку інтересів економічного характеру (активи (assets)).

Цікавими в цьому контексті є кілька справ, в яких Комісія і Суд визначили зміст поняття

«майно» за статтею 1 Протоколу № 1. У справі Меллахер та інші проти Австрії (1989) заявник стверджував, що право одержувати орендну плату за угодою про оренду є правом на власність, яке відрізняється від права на використання власності. Суд не погодився з цим, звернувши увагу на те, що право укладати угоди на оренду є складовою частиною права використання нерухомого майна і, таким чином, є аспектом права на володіння цією власністю. Далі Суд визнав, що введення Австрією контролю за орендною платою належало до меж її розсуду, і, таким чином, порушення права на власність не було.

У кількох заявах йшлося про те, що різного типу дозволи з точки зору осіб, яким було надано такі дозволи, розцінювались як власність згідно зі статтею 1 Протоколу № 1. Комісія та Суд погодилися з тим, що дозволи є власністю за змістом статті 1 Протоколу № 1, але разом з тим зазначили, що держава надає дозвіл на певних умовах, і якщо власник порушує ці умови, то держава може не надати новий або анулювати вже виданий дозвіл [5].

При розгляді Європейським судом з прав людини справ, у яких йдеться про порушення норм ст. 1 Першого Протоколу, Суд виходить з аналізу трьох частин норми у їх сукупності: 1) принцип мирного володіння майном; 2) порушення такого принципу; 3) контроль за здійсненням права на мирне володіння майном [6, с. 92].

Окремої уваги заслуговує термін «мирне володіння» [7]. Тлумачення цього положення як захисту права власності було здійснено Європейським судом з прав людини у справі Маркс проти Бельгії, в якому суд зазначив: «Визнаючи, що кожен має право мирно володіти своїм майном, ст. 1 у своїй суті забезпечує право власності».

Порушенням такого «мирного володіння», яке належить фізичним та юридичним особам, є, по суті, будь-яке втручання у право власності зазначених осіб. Саме таке втручання може мати форму позбавлення можливості використовувати об'єкти, які належать на праві власності зазначеним особам, ненадання передбачених у законодавстві дозволів, інших форм перешкоджання реалізації права власності [8, с. 20].

Принцип мирного володіння для держави означає не лише обов'язок утримуватися від дій, що можуть призвести до втручання у право особи на мирне володіння майном, а й певних дій, які необхідні та є умовами мирного володіння майном, що впливає з того, що держава зобов'язана гарантувати кожному, хто перебуває під її

юрисдикцією, права і свободи, визначені в розділі I Конвенції [6, с. 93].

Розглядаючи заяви про порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції Суд розглядав справи, в яких заявників фактично позбавляли майна шляхом експропріації та/або націоналізації, але й зі справами, в яких таке позбавлення було визнано ним *de facto*. Так, у справі *Спорронг і Л'оннрот проти Швеції* (справедлива сатисфакція) йшлося про формальне обмеження реалізації права власності без позбавлення власників правового титулу, що призвело до порушення статті 1 Першого Протоколу. У даній справі Європейський суд з прав людини дійшов висновку про те, що рішення має бути засноване не лише на формальному підході, але й на всебічному та повному дослідженні фактичних обставин справи, які могли б свідчити про фактичне позбавлення особи належного їй права власності.

Суд нагадує, що втручання в право на мирне володіння майном повинне здійснюватися з дотриманням «справедливого балансу» між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Зокрема, має існувати обгрунтоване пропорційне співвідношення між засобами, які застосовуються, та метою, якої прагнуть досягти шляхом ужиття будь-якого заходу для позбавлення особи її власності (див. рішення у справі «Прессос компанія Нав'єра А.О.» та інші проти Бельгії») [9]. При цьому ЄСПЛ наголошує на одному з обов'язкових критеріїв правомірності втручання у право мирного володіння майном – його «пропорційності», «справедливій рівновазі» між суспільним та приватним інтересами. Складові цього критерію не є універсальними (абсолютними), оскільки не існує чіткого, виключного переліку обставин, установлення яких беззаперечно свідчатиме про додержання чи порушення цієї «справедливої рівноваги».

«Пропорційність» є оціночною категорією і повинна встановлюватися щодо конкретного суб'єкта в кожній окремій справі на підставі тих обставин і фактів, що встановлені судом безпосередньо. Підґрунтям для висновку про додержання балансу інтересів, якщо втручання в право особи на мирне володіння майном має місце, повинен бути результат вивчення спірної ситуації, а не загальні приписи чи цитати, вирвані з контексту рішення ЄСПЛ [10].

У практиці ЄСПЛ напрацьовано три головні критерії, які слід оцінювати на предмет відповідності втручання в право особи на мирне володіння своїм майном принципу правомірного втручання,

сумісного з гарантіями ст. 1 Першого протоколу, а саме: (а) чи є втручання законним; (б) чи переслідує воно «суспільний інтерес» (*public interest, general interest, general interest of the community*); (в) чи є такий захід (втручання в право на мирне володіння майном) пропорційним визначеним цілям (*must be a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aims pursued*). ЄСПЛ констатує порушення державою ст. 1 Першого протоколу, якщо хоча б одного критерію не буде додержано [10].

Вирішуючи, чи було дотримано цієї вимоги, Суд виходить із того, що держава має широку свободу розсуду як щодо вибору способу вжиття заходів, так і щодо встановлення того, чи виправдані наслідки вжиття таких заходів з огляду на загальний інтерес для досягнення мети певного закону. Суд обов'язково визначає, чи було дотримано необхідного балансу в спосіб, сумісний з правом особи на «мирне володіння майном» у розумінні першого речення ст.1 Першого протоколу (рішення у справі «Звольський та Звольська проти Республіки Чехія»).

Поняття «суспільний інтерес» обов'язково має розширене тлумачення ... Суд, вважаючи природним, що мають бути широкими межі розсуду, які надаються законодавцям для здійснення соціальної та економічної політики, поважає рішення законодавців стосовно того, що є «суспільний інтерес», коли ці рішення будуть ґрунтовані на розумних міркуваннях. Відчуження власності, яке здійснюється відповідно до законодавчої, соціальної, економічної політики чи з іншою метою, може відповідати «суспільним інтересам», навіть якщо суспільство в цілому безпосередньо не використовує цю відчужену власність або не володіє нею.

Із тексту статті 1 Протоколу № 1 і тлумачень, які були зроблені під час розгляду Комісією та Судом судових справ, стає зрозумілим, що держава має значно ширші межі розсуду, коли йдеться про критерій «суспільні інтереси», у порівнянні з критерієм «необхідності в демократичному суспільстві», який представлений також і в інших статтях Конвенції [5].

Крім рухомого та нерухомого майна, під захист ст. 1 Першого протоколу підпадають, зокрема, акції (і не лише в частині їх вартості, а й у частині прав щодо контролю над підприємством, які вони надають власнику), патенти, ліцензії, професійна клієнтура («добре ім'я»), матеріальна компенсація, присуджена судовим рішенням, право на пенсію тощо.

Так, зокрема, у справі «Совтрансавто-Холдинг проти України» (заява № 48553/99) Європейський Суд у своєму рішенні щодо прийнятності констатував, що акції, якими володів заявник, мали безсумнівно економічну цінність та становили «майно» в розумінні статті 1 Протоколу № 1. З огляду на те, що Уряд не оскаржує твердження, що заявник мав право на відповідні акції, Суд, відтак, констатує, що стаття 1 може бути застосована в цьому випадку. Суд вказує, що акція товариства є складною річчю. Вона свідчить про те, що власник має частину акціонерного капіталу та відповідні права. Тут мова не йде лише про непрямий контроль за акціонерними активами, оскільки й інші права, особливо право голосу та право впливати на товариство, можуть впливати з акції (№ 11189/84, «Товариство S. і T. проти Швеції» рішення від 11.12.1986, Рішення та Звіти (D.R.) 50, с. 158). В цій справі Суд зазначив, що у цьому випадку заявник спочатку володів 49% акцій ЗАТ «Совтрансавто-Луганськ». Внаслідок кількох збільшень статутного фонду ЗАТ «Совтрансавто-Луганськ» частина капіталу, що була в його володінні, знизилася з 49% до 20,7%. Відтак, зазнали змін власні повноваження заявника як власника акцій, а саме: його здатність керувати товариством та контролювати його майно [5].

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Підсумовуючи проведене дослідження, слід зазначити, що, таким чином, згідно зі ст. 17 Закону Укра-

їни від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», практика ЄСПЛ застосовується українськими судами як джерело права. Тому слід ураховувати, що ЄСПЛ, розглядаючи справи за заявами про захист права на мирне володіння майном, напружував низку загально визнаних стандартів захисту цього права, які зводяться до такого загального правила: вирішуючи питання про те, чи відбувається порушення ст. 1 Першого протоколу, треба визначити: 1) чи є в позивача право власності на майно, що охоплюється змістом ст. 1; 2) чи мало місце втручання в мирне володіння майном та яким є характер такого втручання; 3) чи відбулося позбавлення майна.

У кожній справі, в якій ідеться про порушення права власності, Європейський суд з прав людини перевіряє дії чи бездіяльність держави з огляду на дотримання балансу між потребами загальної суспільної потреби та збереженням фундаментальних прав особи. Насамперед, спираючись на те, що заінтересована особа не повинна нести непропорційний та непомірний тягар (рішення у справі «Спорронг та Лонрот проти Швеції»).

Важливу роль у забезпеченні гарантій захисту права власності відіграють суди та уніфікована судова практика [10]. Отже остаточність судових рішень ЄСПЛ та обов'язковість їх виконання можна розглядати як найважливішу умову гарантування прав і свобод людини.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Федик С.Є. Теоретико-правові аспекти правозастосовної діяльності Європейського суду з прав людини. *Закарпатські правові читання* : Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (11–13 квітня 2019 р., м. Ужгород) / Ужгородський національний університет. Ужгород : РІК-У, 2019. С. 199–201.
2. Горобець Н.Г. Захист права власності в практиці Європейського суду з прав людини : автореферат дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 20 с.
3. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Офіційний вісник України*. 2006. № 32. С. 453. Ст. 2372, код акта 36905/2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535.
4. Мірошниченко О.А. Права власності у розумінні Європейського суду з прав людини (загальна характеристика). *Форум права*. 2013. № 2. С. 371–375.
5. Шатарська Т. Захист прав власності Європейським судом з прав людини. URL: <http://www.shatarska.in.ua/15-zaxist-prav-vlasnosti-yevropejskim-sudom-z-prav-lyudini-privesti-priklad-rishennya-yespl-v-konkretnij-spravi/>.
6. Новіков Д.В. Гарантії захисту права власності у практиці Європейського суду з прав людини. *Європейські перспективи*. 2016. Вип. 2. С. 92–98.
7. Клименко О. Баланс приватних і публічних інтересів – основний принцип Європейського суду з прав людини щодо відчуження об'єктів приватної власності в інтересах суспільства. *Право України*. 2010. № 5. С. 99.
8. Бурденюк, С. Гарантії захисту права власності відповідно до ст. 1 Першого Протоколу Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 12. С. 19–23.
9. Є рішення – є майно! Закон і бізнес. URL: https://zib.com.ua/ua/print/101214-e_rishennya_e_mayno.html.
10. У ВСУ підсумували рекомендації щодо захисту права власності. Закон і бізнес. URL: https://zib.com.ua/ua/print/120218-u_verhovnomu_sudi_pidsumovali_rekomendacii_schodo_zahistu_prava.html.

Бігняк Олександр Валентинович

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Стаття присвячена дослідженню одного з найбільш ефективних міжнародних органів в сфері захисту прав і свобод людини – Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), важливою функцією якого є забезпечення неухильного дотримання і виконання норм конвенції державами-учасниками, зокрема, з питань захисту права власності. Зокрема, проаналізовано зміни до національного законодавства в розрізі правозастосовної практики ЄСПЛ як джерела права при розгляді справ українськими судами, в тому числі справ про захист права власності.

Автор приходять до висновку, що суд встає на захист тільки тих прав, які прописані в Конвенції та протоколах до неї. Увага автора звертається на те, що важливість Конвенції обумовлена зокрема широтою закріплених в ній прав і їх тлумаченням. Аналізується прецедентна практика ЄСПЛ у сфері захисту права власності, а також досліджуються основні позиції ЄСПЛ щодо юридичної природи та змісту понять «майно», «власність», «право захисту права власності», «захист майна» і «законні очікування». Показано, що до власності в контексті практики ЄСПЛ може ставитися значний перелік активів як матеріального, так і нематеріального характеру, зокрема нерухоме майно, рухоме майно, право на пенсію, акції компанії, господарські інтереси, пов'язані з управлінням бізнесом, а також управління клієнтурою (ділова репутація, нематеріальні активи і т.д.), клієнти компанії, законні розрахунки щодо настання певних обставин, рішення арбітражного органу в зв'язку з суперечкою тощо.

Значна увага в роботі приділяється дослідженню поняття і змісту права власності відповідно до Протоколу 1 до Європейської конвенції з прав людини, зокрема, в контексті мирного володіння своєю власністю. Розкриваються головні складові принципу правомірного втручання в право власності, а саме: а) чи є втручання законним; б) переслідує воно «суспільний інтерес»; в) чи є такий захід (втручання в право на мирне володіння майном) пропорційним певним цілям.

Аналізуючи практику ЄСПЛ, при розгляді справ в яких мова йде про порушення норм ст. 1 Першого Протоколу, автор приходять до висновку, що Суд виходить з аналізу трьох частин норми в їх сукупності: 1) принцип мирного володіння майном; 2) порушення такого принципу; 3) контроль за здійсненням права на мирне володіння майном.

Паралельно автором розкриваються також і суміжні питання (справедливий баланс, межі дозволеного втручання і т.д.).

Ключові слова: Європейський суд з прав людини, власність, захист права власності, майно, захист майна, право мирного володіння, межі дозволеного втручання, справедливий баланс, суспільний інтерес, законні очікування.

Бигняк Александр Валентинович

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД ПО ПРАВАМ ЧЕЛОВЕКА КАК ИНСТРУМЕНТ ЗАЩИТЫ ПРАВА СОБСТВЕННОСТИ

Статья посвящена исследованию одного из наиболее эффективных международных органов в сфере защиты прав и свобод человека – Европейского суда по правам человека (ЕСПЧ), важной функцией которого является обеспечение неуклонного соблюдения и выполнения норм конвенции государствами-участниками, в частности, по вопросам защиты права собственности. В частности, проанализированы изменения к национальному законодательству в разрезе правоприменительной практики ЕСПЧ как источника права при рассмотрении дел украинскими судами, в том числе дел о защите права собственности.

Автор приходит к выводу, что суд встает на защиту только тех прав, которые прописаны в Конвенции и Протоколах к ней. Внимание автора обращается на то, что важность Конвенции обусловлена в частности широтой закрепленных в ней прав и их толкованием. Анализируется прецедентная практика ЕСПЧ в сфере защиты права собственности, а также исследуются основные позиции ЕСПЧ относительно юридической природы и содержания понятий «имущество», «собственность», «право защиты права собственности», «защита имущества» и «законные ожидания». Показано, что к собственности в контексте практики ЕСПЧ может относиться внушительный перечень активов как материального, так и нематериального характера, в частности недвижимое имущество, движимое имущество, право на пенсию, акции компании, хозяйственные интересы, связанные с управлением бизнесом, а также управление клиентурой (деловая репутация, нематериальные активы и т.д.), клиенты компании, законные расчеты относительно наступления определенных обстоятельств, решение арбитражного органа в связи со спором и тому подобное.

Значительное внимание в работе уделяется исследованию понятия и содержания права собственности в соответствии с Протоколом 1 к Европейской конвенции по правам человека, в частности, в контексте мирного владения своей собственностью. Раскрываются главные составляющие принципа правомерного вмешательства в право собственности, а именно: а) является ли вмешательство законным; б) преследует ли оно «общественный интерес»; в) является ли такая мера (вмешательство в право на мирное владение имуществом) пропорциональным определенным целям.

Анализируя практику ЕСПЧ, при рассмотрении дел в которых речь идет о нарушении норм ст. 1 Первого Протокола, автор приходит к выводу, что Суд исходит из анализа трех частей нормы в их совокупности: 1) принцип мирного владения имуществом; 2) нарушение такого принципа; 3) контроль за осуществлением права на мирное владение имуществом.

Параллельно автором раскрываются также и смежные вопросы (справедливый баланс, границы дозволенного вмешательства и т. д.).

Ключевые слова: Европейский суд по правам человека, собственность, защита права собственности, имущество, защита имущества, право беспрепятственного пользования, границы дозволенного вмешательства, справедливый баланс, общественный интерес, законные ожидания.

Bignyak Oleksandr

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS AS AN INSTRUMENT OF PROPERTY RIGHTS PROTECTION

The article is devoted to the study of one of the most effective international bodies in the field of protection of human rights and freedoms – the European Court of Human Rights (ECHR), an important function of which is to ensure the steady observance and implementation of the Convention norms by the participating states, in particular, on the protection of property rights. In particular, changes to national legislation are analyzed in the context of the ECHR law enforcement practice as a source of law when considering cases by Ukrainian courts, including cases on the protection of property rights. The author concludes that the court defends only those rights that are prescribed in the Convention and its Protocols. The author draws attention to the fact that the importance of the Convention is determined, in particular, by the breadth of rights enshrined therein and their interpretation.

The ECHR judicial practice in the field of property rights protection is analyzed, and the main positions of the ECHR regarding legal nature and content of the concepts “property”, “possessions”, “right to protect property rights”, “property protection” and “legal expectations” are examined. It is shown that property in the context of the ECHR practice may include an impressive list of assets of both tangible and intangible nature, in particular, real estate, movable property, the right to retirement, company shares, business interests related to business management, as well as client management (business reputation, intangible assets, etc.), the company's clients, legal settlements regarding the occurrence of certain circumstances, the decision of the arbitration body in connection with the dispute, etc.

Considerable attention is given to the study of the concept and content of property rights in accordance with the Protocol 1 to the European Convention on Human Rights, in particular, in the context of peaceful enjoyment of their property. The main components of the principle of lawful interference with possessions are revealed, namely: a) whether the interference is lawful; b) whether it pursues a “public interest”; c) whether such a measure (interference with the right to peaceful enjoyment of possessions) is proportional to defined goals.

Analyzing the ECHR practice, when considering cases in which it is a violation of the norms of Art. 1 of the First Protocol, the author concludes that the Court proceeds from an analysis of three parts of the norm in their totality: 1) the principle of peaceful enjoyment of possessions; 2) violation of such a principle; 3) control over the exercise of the right to peaceful enjoyment of possessions.

Simultaneously, the author also discloses related issues (fair balance, boundaries of permitted interference, etc.).

Key words: European Court of Human Rights, property, protection of property rights, property, protection of property, right of peaceful possession, limits of permissible interference, fair balance, public interest, legitimate expectations.